

Okrogla miza o lažnih novicah, teorij zarote in zmanjševanju zaupanja v znanost: Dešifriranje prevare

Izjave govorcev

Prof. dr. Dean Korošak

Prorektor za znanstvenoraziskovalno dejavnost Univerze v Mariboru in vodja projekta oooZnanost!

Svetovni splet nam je po eni strani olajšal dostop do informacij, po drugi strani pa nam nastavlja pasti. Ob naraščajočem plazu dezinformacij in teorij zarot je ključno, da kot družba okrepimo našo znanstveno osveščenost ter razvijemo kritično razmišljanje. Problematika lažnih novic je področje, na katerem lahko univerze z znanjem, ki ga premorejo, sodelujejo s širšo javnostjo. Svojo vlogo na tem področju vidimo predvsem kot prenašalci znanja, s pomočjo katerega se lahko širša javnost kritično opredeljuje do izjemne količine informacij (tudi lažnih), katerim smo vsakodnevno izpostavljeni. Ob tem projekt Konzorcija Univerze v Mariboru *oooZnanost!* mladim omogoča поблиže spoznati poklic raziskovalca z izvajanjem vrste zanimivih eksperimentov ter drugih vznemirljivih in poučnih aktivnosti, ki jih ponuja bogat program Evropske noči raziskovalcev, ki se vrača v Maribor na zadnji septembrski petek.

LAŽNE NOVICE IN TEORIE ZAROTE? OPOLNOMOČIMO (SE ZA) ZNANOST! (oooZnanost!)

Ga. Miriam Možgan
Svetovalka predsednice Republike Slovenije za zunanjo politiko

Laži in govorice so stare, kot je star človek. Domišljijo človeka so izmišljotine in govorice burile skozi vso zgodovino. Nov pospešek pa so dezinformacije in manipulacije dobile s pojavom družbenih omrežij, ko so tradicionalni mediji začeli izgubljati vlogo filtrov informacij. Ko so algoritmi začeli določati naše bralne izbire. Ko ekonomski modeli spletnih platform določajo domet določenih informacij.

V zadnjem desetletju smo ob velikih političnih dogodkih, kot je bil Brexit, ameriške volitve leta 2016, vojna v Ukrajini in pandemija covid-19, doživeli nesluten razmah dezinformacij. Pandemijo covid-19 je spremljala info-pandemija. Ko so številni posamezniki začeli bolj verjeti samooklicanim strokovnjakom in dvomiti v uradno stroko, preverjena dejstva in posledično v cepiva. Odstotek državljanov Slovenije, ki je popolnoma zaupalo v cepiva, je bil tedaj najnižji v Evropski uniji.

Pandemija covid-19 bi vsem nam morala odpreti oči. Da je treba več storiti za ozaveščanje javnosti o obstoju dezinformacij, ki spodbujajo dvom v uradno stroko in institucije. Spodbujajo dvom v stroko in znanost in krhajo zaupanje v institucije. Krhanje zaupanja v institucije in stroko pa je tista bolezen, ki se ji moramo kot družba upreti skupaj. S krepitvijo medijske pismenosti, boljšim ozaveščanjem, spodbujanjem branja in zavedanja, da je treba vsako, prav vsako stvar preveriti. Tudi resničnost tega zapisa. Zato pozdravljam projekt Lažne novice ali teorije zarote Univerze v Mariboru in si želim, da bi se tovrstni projekti kot pandemija razširili po slovenskem prostoru.

Dr. Aida Kamišalić Latifić

Državna sekretarka, pristojna za informacijsko družbo in razvoj digitalnih rešitev Ministrstva za digitalno preobrazbo Republike Slovenije

V današnjem času so lažne novice in teorije zarote postale izziv, s katerim se mora soočiti celotna družba. Gre za zavajajoče informacije, ki ne samo da zmanjšujejo zaupanje v znanost, ampak tudi spodkopavajo temelje objektivne resnice. Ministrstvo za digitalno preobrazbo se zaveda pomena boja proti dezinformacijam, zato intenzivno deluje na področju razvoja digitalne in medijske pismenosti, s posebnim poudarkom na otrocih in mladih. Le s celovitim pristopom bomo lahko zagotovili boljše razumevanje in večjo odpornost družbe na lažne informacije.

Prof. dr. Štefko Miklavič

Prorektor za znanstvenoraziskovalno in razvojno delo Univerze na Primorskem

Univerza na Primorskem (UP) z velikim veseljem in zadovoljstvom sodeluje v projektu »000Znanost!«, saj projekt naslavlja nekatere najbolj aktualne teme današnjega časa. UP že vrsto let daje pomemben poudarek državljski znanosti, zato nas veseli, da bomo preko tega projekta naše aktivnosti na tem področju še okrepili.

Promocija ter ozaveščanje splošne javnosti o pomenu poklica raziskovalca je ena od pomembnih nalog, ki jo imajo univerze (in druge raziskovalne organizacije). Zato je prav, da raziskovalne organizacije odprejo svoja vrata širši zainteresirani javnosti, ter na tak način predstavijo poklic in delo raziskovalca. Problematika lažnih novic je še eno področje, na katerem lahko univerze z znanjem, ki ga premorejo, sodelujejo s širšo javnostjo. Svojo vlogo na tem področju vidimo predvsem kot prenašalci znanja, s pomočjo katerega se lahko širša javnost kritično opredeljuje do izjemne količine informacij (tudi lažnih), katerim smo vsakodnevno izpostavljeni.

Izr. prof. dr. Sašo Jerše

Prodekan za doktorski študij in znanstvenoraziskovalno delo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani in vodja projekta Humanistika, to si ti!

Projekt Evropska noč raziskovalcev – Humanistika to si ti! se bo v letih 2024 in 2025 posvetil posebej aktualni temi našega časa, ki bo zagotovo še dolgo zaposlovala tako naše znanosti kakor sicer naše skupnosti, tj. umetni inteligenci (UI). Novo edicijo našega projekta smo tako naslovili s sloganom Človek, UI.

Umetna inteligenca je nova koordinata našega sveta, poleg starih koordinat, ki jih sestavljajo narava, človek in oblast. Od tega, kako bomo to novo koordinato umestili med stare, je odvisno življenje vseh nas, še več, je odvisno vse.

Asist. dr. Nejc Plohl

Asistent na Oddelku za psihologijo Filozofske fakultete Univerze v Mariboru

Nedavni premiki na področju umetne inteligence omogočajo hitrejše produciranje lažnih novic z uporabo orodij, kot je Chat-GPT, hkrati pa odpirajo nekoč nepredstavljive možnosti manipulacije množic, na primer enostavno opremljanje dezinformacij z vizualno in zvočno podobo, kar povzema koncept globokih ponaredkov. Lažje oblikovanje dezinformacij in dejstvo, da te postajajo vse bolj prepričljive, lahko prispeva k ustvarjanju informacijskega prostora, v katerem vlada negotovost glede tega, kaj je res in kaj ne, v takšnih okoljih pa cvetijo teorije zarote in upada zaupanje v institucije, vključno z znanostjo.